

Un espai on la política de les dones és la política

Volem posar en comú el nostre projecte, el de Ca la Dona, una experiència que aquest any celebra el seu 15è aniversari.

Ca la Dona és un espai de trobada, reflexió, informació i suport que compartim moltes dones i en aquests moments més d'una trentena de grups de dones. Aquest espai acull àrees de treball, esbarjo i diversos recursos i projectes, oferts en general per Ca la Dona o pels grups que en formen part.

Des del 1889 podríem recórrer tot un seguit d'espais de dones a la ciutat de Barcelona. El nostre té el seu origen en l'efervescència dels diferents grups de dones i corrents del moviment feminista que emergeix amb força renovada a partir de l'any 1975 i que fa imprescindible l'existència d'un espai comú, obert i ampli on poder treballar per a la reivindicació. Entre totes, unint esforços, finalment l'any 1987 fem néixer Ca la Dona, que es converteix en l'espai propi de dones d'aquí i d'altres parts del món que treballen i reflexionen sobre temes com l'avortament, la pau, el sexisme, el treball de les dones, el lesbianisme, la violència de gènere, l'educació, l'art, la filosofia, la salut, l'economia, etc.

L'èmfasi en els espais de dones és també el resultat d'un pensament: que els espais privats de relació, les relacions informals amb altres dones del nostre entorn immediat i les xarxes de suport familiars i entre veïnes, amigues o companyes de feina són espais fonamentals on les dones aprenem, creixem i desenvolupem la nostra participació. Aquesta pràctica és la que vam voler traslladar als grups de dones i als espais del moviment feminista, perquè sabíem que les relacions i el diàleg amb altres dones eren fonamentals. Necessitàvem buscar maneres per arribar a l'autoconeixement i per entendre'ns a nosaltres mateixes més enllà d'un model de feminitat que ens limitava, encasillava i homogeneitzava.

És així com, des dels seus inicis, el moviment feminista va treballar cap enfora i cap endins. Cap enfora va lluitar contra les discriminacions, que condicionen la participació de les dones en tots els àmbits de la societat i neguen, invisibilitzant-lo, el reconeixement de les nostres aportacions específiques a la construcció d'un món comú. I cap endins va explorar el significat de ser dona en el nostre aquí i ara. Dit d'una altra manera, volíem anar més enllà de les restriccions que ens imposa una discriminació que totes compartim i, al mateix, temps, volíem crear un espai privilegiat per a la diversitat, per a l'intercanvi de vivències i pel canvi personal a través del diàleg, el suport mutu i l'articulació d'una veu pròpia que expressés els nostres desitjos, aspiracions, demandes i propostes. Volíem un espai que donés valor als sentiments i als vincles afectius i que donés suport a la transformació personal i al treball sobre la pròpia subjectivitat.

Pensem, doncs, que la voluntat d'associar-se de les dones va més enllà dels límits i de les formes establertes per la legalitat i la burocràcia i que és la manifestació d'una voluntat de transformació social que el feminisme ha reivindicat des de sempre a partir de la relació política que establím entre nosaltres.

És per tot això que hem volgut i necessitat un plantejament que fugís de les pràctiques habituals del funcionament jeràrquic, de les vies ràpides de decisions per majoria, de la delegació i representació amb

canals de comunicació que ens vénen definits i que, sovint, són unidireccionals. Volíem fugir també d'una homogeneització del pensament per tal de mostrar la riquesa, diversitat i pluralitat del discurs de les dones i, al mateix temps, promoure i reconèixer altres maneres que tenen les dones de trobar-se i de participar en la quotidianitat de la societat civil.

Per poder-ho mostrar, al llarg dels anys, a Ca la Dona hem anat construint un espai comú amb una manera de fer que privilegia la participació, el reconeixement mutu i el consens. Una manera de fer que procura respectar els ritmes i les dinàmiques pròpies de cada dona, grup o associació i en la qual cada una es acollida i reconeguda. Entenem, doncs, que el discurs que sorgeix de les trobades de dones no és un discurs d'expertes, sinó que es va modificant i es fa entre totes. La vinculació és el que ens dóna força i això no vol dir que totes hàgim de dir el mateix, sinó que es reconeix la diferència i que el més important és donar i rebre, valorant l'opinió pròpia i aliena.

Aquest és el principi del funcionament en xarxa, practicat històricament per les dones, que no és jeràrquic, sinó que facilita la relació en horitzontal amb diversos nuclis d'interès i de presa de decisions.

En el treball en xarxa, la intensitat de la relació pot ser variable segons el moment, el desig i la necessitat de les persones que mantenen el vincle. És un model que permet resistir situacions, avançar a diferents ritmes i nivells i en diferents fronts. Sense oblidar que ens exigeix una contínua interacció, ja que cada decisió significa reconèixer, escoltar i donar cabuda a l'altre punt de vista. Un model que voldríem traslladar al conjunt de la societat, a fi efecte de promoure la transformació d'aquesta societat donant valor a la participació de les dones.

Tanmateix, un discurs de totes, divers i plural comporta el perill que sigui un discurs que es desdibuixi pel fet de no ser únic; per això cal reforçar l'intercanvi d'informació, cal que se sàpiga que existeixen totes i cadascuna de les iniciatives i cal fer possible la seva continuïtat mantenint viva la xarxa.

Aquest valor que donem a cada dona, aquesta autoritat i reconeixement ens singularitza a cada una de nosaltres, a cada grup, a cada proposta amb la seva corresponent contextualització en el temps i l'espai. Per aconseguir mantenir aquest valor i autoritat que ens atorguem entre nosaltres hem de refundar una genealogia femenina que ens permeti tenir referents i altres maneres de veure i mesurar el món d'altres dones que ens han precedit. I també hem de mostrar, visibilitzar i compartir el saber i el fer de les dones d'aquí i d'ara.

Un punt d'inflexió per a Ca la Dona en aquesta pràctica va ser l'organització de les jornades 20 anys de feminisme a Catalunya, que l'any 1996 van aplegar nombroses dones i grups de dones feministes procedents de tot Catalunya. El nostre objectiu no era només radiografiar què estàvem fent les dones i quins eren els nostres neguits, interessos i objectius, sinó també i de manera molt important, el que volíem era vincular-nos entre totes en el procés de treball, que va durar dos anys de trobades i reflexions. Un cop finalitzades les Jornades i donat l'interès de totes en continuar aquest camí de comunicació i relació, vam crear el que ara coneixem com a Xarxa Feminista.

Les dones de Ca la Dona seguim reivindicant la nostra independència de criteri i la importància i necessitat d'un espai propi i autònom, que ens permeti desenvolupar els propis projectes. Aquesta autonomia garanteix que els nostres interessos no siguin supeditats a d'altres, sempre considerats més importants i més generals. I és partint d'aquesta autonomia que el moviment feminista ha estat i és un motor continu del treballant amb dones i per a les dones i també un motor que genera pensament i promou la crítica.

I tenim la sensació que les institucions, d'una banda, tendeixen a ocupar cada vegada més espais i, de l'altra, en creen de nous oberts a la participació de les dones i dels grups de dones, però tutelats per les mateixes institucions i merament consultors, sense cap poder decisor. Ens forcen a col·laborar i reclamen la nostra presència en els canals de participació oficialment previstos. Tot el que això pot tenir de positiu ha de ser, tanmateix, observat amb compte, perquè ens comporta una sobreexigència de temps i energia que, sovint, dóna fruits minços i descoretjadors.

Les formes de control d'activitats i recursos que estableixen les institucions per tal de contribuir econòmicament als nostres esforços no permeten veure tota la riquesa de treball voluntari, el plus de suport i de creixement personal i col·lectiu que la trobada entre dones aporta ni la força i el valor polític de la relació entre dones. Aquesta manca de reconeixement comporta dificultats i descontentaments a l'hora de relacionar-nos amb les institucions.

Nosaltres, per la nostra banda, no reconeixem autoritat a les institucions donat el seu caràcter patriarcal, tot i que sí reconeixem el treball d'algunes dones, polítiques i tècniques, que hi treballen i amb qui justament mantenim una relació política. Sabem que estem parlant d'una manera alternativa de fer política, la política de les dones, que inclou un canvi de perspectiva pel que fa a la consideració de la participació i que posa l'èmfasi en la força transformadora de la relació entre dones.

Sabem que aquest tipus de fer política crea un pensament crític alternatiu i engrescador enfront de la maquinària política tradicional que està exhaurida d'idees i de projectes. Sabem que, per la seva especificitat i subtilitat, és difícil recollir tota aquesta experiència, donar-ne testimoni i continuïtat per tal que no es perdi. En canvi, quan aconseguim expressar-ho, tenim la sensació que, des d'altres instàncies, hi ha un afany d'apropiació del nostre discurs. I diem apropiació perquè, per un costat, aquesta apropiació es fa sense el reconeixement pertinent a la nostra autoria i, per un altre i encara pitjor, reutilitza el concepte, reutilitza el discurs però ho fa d'una manera pobra, desvirtuada i buida, privant-lo de la seva força i capacitat transformadora.

Ateses aquestes consideracions, és pertinent que també les dones de les institucions es plantegin quina hauria de ser en el present i en el futur la relació de les institucions amb les dones i els grups de dones per tal de no entrar en conflicte.

En el moviment feminista convivim diversos tipus organitzatius, associatius i de relació política entre dones. Mentre s'exhaureixen les formes de la democràcia representativa, la nostra acció, el nostre fer política des del dia a dia i des de la diversitat crea i posa en pràctica formes alternatives de democràcia

participativa. Alternatives que requereixen un canvi de paradigma que faci visible el fer de les dones. Les feministes fem i farem tot el possible perquè es reconegui que la política de les dones és la política.

Comunicació que es llegeix al Congrés d'associacions de Dones de Catalunya - maig 2003